

1965

1977

1990

1999

2879
25
154

ORVOSI SZEMLE

AZ

1860-DIK ÉVI FÜRDŐI-IDÉNY

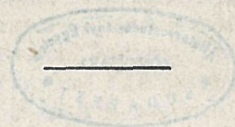
FŐLÖTT

SZLIÁCSON,

EGYBEKÖTVE

A FÜRDŐINTÉZETNEK LEIRÁSÁVAL

RÖVID VÁZLATBAN.

KÖZLI

HASSENFELD M.

ORVOS-SERBÉSZ TUDOR ÉS SZÜLÉSZ-MESTER, A SZLIÁCSI FÜRDŐ RENDES FŐORVOSA.

Előadatot a budapesti orvosegylet 1861. febr. 4-én tartott r. gyűlésében.

PEST,

MÜLLER EMIL KÖNYVNYOMDÁJA,

1861.

154

M 1125

A szliácsi fürdő fekszik felső Magyarországnak egyik pompás tájékán Zólyom megyében, 1194 lábnyira a tenger színe felett, a Garan bal partján, igen kellemes s Ribár falutól tíz percznyi távolságra eső kies dombon, Zólyom (fél órányira) és Beszterczebánya közt (1½ órányira) s tőle északkeletnek három órányira Selmecz, délnyugotnak Körmöczbánya fekszik.

Szliács már a 17-ik században ismeretes vala, s már akkor csudálkoztak azon tulajdonságán, hogy emberek és állatok nem gyanitva a kifejlődő gáz hatalmát, attól vigyázatlanságukban elkábítottak, sőt meg is ölettek. Természettani és vegyi tulajdonságairól akkor még mitsem tudtak. A történet rendelkezésekből gyaníthatni, hogy a gyógyforrások csak a 18-ik század kezdetén használtattak gyógytanilag. A jelen század hajnalán komoly szándékkal járultak ezen források fölhasználására; a betegek elszállásolására és a fürdői készülétekre gond fordított és így lőn, hogy a fokonkinti újítások és javítások után Szliács fényes gyógyszikereiről elhírhedve ma már Magyarország leghiresebb fürdői közt méltó helyet foglal.

Egy 18 ölnyi hosszú és 9 ölnyi széles sík téren négy forrás bugyog a föld színére, ezek a fölöttük igen eszélyesen szerkesztett vitzartók (Bassin) megtöltésére 3—4 ölnyi hosszú és 2 ölnyi szélességben és így telfürdőkre alkalmaztatnak. A gyógyforrások, melyek fürdőkre használtatnak, kizárólagosan mind egy közös fedél oltalma alatt vannak, ennélfogva csak egy fürdőház létezik.

Ezelőtt minden fürdői forrás külön rendeltetéssel bírt; az egyik forrásban csak a magasabb rendű és rangú betegek, a másodikban a polgárok, a harmadikban a parasztok fürödhetek, innen az egyik ma is uri fürdő, második polgári fürdő, a harmadik pór fürdő-nek nevezetik. Ezen csupán a rend és rang szerint megnevezett és így elkülönített fürdők czélszerűtlensége nem sokára beláttatván, a fürdőforrások neve oda módosított, hogy azok számozott tükrökké alakítottak; jelenleg tehát négy fürdőtükör létezik.

Minden tükör szomszédságában elkülönítve férfiak és nők számára, a tükrökkel közvetlen érintkezésben kis öltözőszobák léteznek, melyek egész napon át fűtetnek. Miután, főleg az első számú tükör vizének színén, mindég nagy mennyiségű szénsavas szeszréteg gyülemlik meg, a könnyen bekövetkezhető kábulás, sőt tetszhalál elhárítására, az említett gáz zászoló alakú legyezőkkel tova hajtatik.

A négy gyógyforrás természet- és vegytani sajátságai-ban csak a hévmérsék és a szabad szénsavas szesz mennyiségére nézve különbözik.

Az első tükör 26° R., a második 24° R., a harmadik 23° R., a negyedik nem egészen 21° R.

Az 1854-ik évben Hauk tanár által eszközölt vegytani elemzés következőt mutatott:

1-ső tükör természetani tekintetből:

Hévmérséke Reaumur szerint	+25,84
Aránysúlya	1.00421
A vízben oldott szénsv mennyisége a forrás hévmérsékénél bécsi köb. hüvelykben	20,99
A perczenkint szabaduló szénsv mennyisége a forrás hévmérsékénél ugyancsak bécsi köb. hüv.	1794,86
A perczenkint hozzá folyt víz mennyisége	169,03

Vegytani tekintetből:

A víz elemei egy bécsi fontban, kifejezve gyógytani szememben.	
Szíkhalvag (Chlornatrium)	0,050
Szénsavas lavéleg (Lithion)	0,160
„ vasélecs (Eisenoxydul)	0,152
Kénsavas szíkéleg (Natron)	2,165
„ mészéleg	6,435
„ keseréleg (Magnesia)	8,321
Kovasav (Kieselsäure)	0,092
A tömör elemek mennyisége	24,979

Az első és negyedik tükörnél legérdekesebb az, hogy a víz a nagy mennyiségben, gyorsasággal és morajjal kitörő szénsavas gáz által folytonos bugyogásban tartatik oly módon, mintha folytonos élénk forrásban léteznék.

Ezen megnevezett négy fürdőtükrökön kívül léteznek még készülétek telgáz és gázzuhany fürdőkre. Az első tükör szénsavas gáza t. i. egy reservoir által összegyűjtetik skautschuk csöveken át, egy a mellékszobában létező ólom kád-ba vezetetik, a hol is gőz által megmelegítve gáz gőz fürdők re alkalmaztathatik. Ennek szomszédságában van a zuhany-készülék és pedig mint függélyesen leható eső és sугár-zuhany, továbbá mint mozgékony és felhágó zuhany. A víz a negyedik tükörből vezetetik ide, ezenkívül még kádfürdők is állanak, bár eddig még hiányos felszereléssel, a fürdői közönség használatára.

Valamennyi tükör vizének lefolyása útjában újra felfogatik, felhasználva a pór fürdő alakítására, ez áll egy 3 ölnyi hosszú és 1½ ölnyi széles tükörből és több fa kádakból, melyekben a pór nép köpölyöztetik.

Délkeletnek, a fürdőháztól 500 lépésnyire négy forrás emelkedik a föld mélyéből.

1-ső az Ádám forrás; ez márványba foglalt vas rostélylyal ellátva, a négy évvel ezelőtt épült kápolna közelében van, melyen e szavak olvashatók: „Jertek és imádkozzatok.“

A kociút által elválasztva a többi források láthatók; a második hasonlóképen márványba foglalt vas rostélylyal ellátott, árnyas fák által körülvelt Dorotty a forrás.

Néhány lépésnyire látjuk ettől a Lenkey forrást, fába foglalt falzat által körülvéve, mely 1834-ben hála- emlékül egy itt felgyógyult beteg leány apja által emeltetett, a falzatnak egy kő táblájában e bevéssett szavak olvashatók „Lenkey forrás 1834.“ E forrás kerítésén láthatni a legvastagabb narancsszínű csapadékot, mely vasélegvizegy (Eisenoxydhydrat) és szénsavas mészélegből áll. Legkevesebbet mutat a József forrás külseje, melynek vize mint kellemes savanyú víz ismeretes a pór nép által nagy mennyiségben hordatik szét. Mind a négy forrás földözetlen és csak most járulnak a források lassankinti befödéséhez.

A Lenkey forrástól néhány lépésnyire négy évvel ezelőtt, sveyczi modor szerint egy kis fürdőház épült, mely 6 kis szobácskával bír, hol az ülőfürdők ólom ülőkádokban a Lenkey forrásból merített vízzel vétetnek, és egy 1½ öl hosszú

és ugyanoly széles tükörből telfürdőkre a Lenkey forrás fő-
löleges vizének lefolyása oda van irányozva, és így ezen em-
lített tükör is Lenkey vízzel telik.

Az ivó források természettani és vegytani tulajdonságai
Hauk szerint :

természettani viszonyai	Adám	Lenkey	Dorott.	József
A források hévmérséke R. ^o szerint	+20,2	+18,2	+17,6	+9,0 ^o
Aránysúlya	1,00398	1,00353	1,0038	1,0014
A vízben oldott szénsav meny- nyisége a forrás hévmérsé- kénél bécsi köb. hüvelykben	23,27	28,52	20,02	44,34
A percenkint szabaduló szén- sav mennyisége a forrás hév- mérsékénél bécsi köb. hüv.	390,26	254,92	501,43	kevés
A percenkint hozzá folyt víz mennyisége, bécsi mérő . .	20,43	7,94	22,90	igen kevés
Vegytani viszonyai				
	Adám	Lenkey	Dorott.	József
Szíkhalvag (Chlornatrium) . .	0,047	0,045	0,068	nyoma
Szénsavas lavéleg. (Lithion) .	0,056	0,059	0,043	nyoma
„ mészéleg	7,553	7,627	12,142	2,806
„ vasélecs	0,116	0,619	0,134	0,703
Kénsavas szikéleg (Natron) . .	2,216	1,756	4,571	0,215
„ mészéleg	7,291	5,651	1,414	0,020
„ keseréleg (Magnesia)	5,430	5,898	8,524	0,019
Kovasav (Kieselsäure)	0,077	0,072	0,115	nyoma
A tömör elemek mennyisége . .	22,786	21,727	27,020	3,240

Ezen elemzés mutatja, hogy Szliács a legerősebb vasas
vizekhez, és pedig a földes vasas vizek rovátába tar-
tozván, a bel- és külföldi első rendű hason vizek sorába méltó
joggal foglal helyet, mert nagy mennyiségű szénsav és vas
tartalmánál, valamint természetes hőmérsékénél fogva a vas-
hőforrás (Eisenthal) tulajdonságaival ily mértékben a
leghiresebb külföldi vizek sem dicsekedhetnek.

Az ivó források közt leggazdagabb a József-forrás vas-
ban, mely kevés szilárd elemeket tartalmazván, tiszta szén-
savas vas-víznek (Eisensäuerling) tekintendő.

Befejezésül szabad legyen igen tisztelt olvasóimnak némi
felvilágosítással szolgálni arra nézve, mi az elszállásolást, ét-
kezést, nemkülönben azon módot és utat illeti, melyen Szliácsra

legcélrányosabban eljuthatni, ezzel úgyhiszem nem tértem
el kitűzött célomtól, mert ez a betegre általában nem kevés
fontosságú, s a körülményeket nem ismerő ügytársakat pedig
azon kellemetes helyzetbe teszi, miszerint a betegnek minden-
ben, mi egy orvosilag javasolt fürdőhely fölkereséséhez, hasz-
nálhatásához és kényelméhez tartozik, kellő tájékozásul
szolgál.

A fürdőhelylyel egyenes összeköttetésben létezik két
nagy, az összekötő közös hid miatt B u d a P e s t-nek nevezett
lakosztály; e hid által a „Pest“ épületében lakó betegek is
azon kellemetes helyzetben vannak, hogy bármily időben, szá-
razon egy fődött folyosó oltalma alatt a fürdőbe mehetnek.
Ezen két lakosztály 70 igen célirányos, szép, sőt fényesen
hútorozott szobával bir a fürdővendégek elhelyezésére. Mind
a két lakosztály a fürdőtulajdonos sajátja, és az előkelőbb
szállodák módjára van felszerelve; különösen Pest épülete és a
vele egybekötött lakszárny. Megemlitendő ebben egy nagy
étterem, egy pompás tánczterem; de mely azon árnyoldallal
bir, hogy a tőzsomszédságában lakó fürdővendégek nem táncz-
kedvelő része éjjeli nyugalmában háborittatik; az új tulajdo-
nos azonban e kellemetlenség elhárítására kellő módrról fog
mielőbb gondoskodni. A tulajdonos birtokához tartozik még
ugyanannak öt szobából álló lakása és a mellé épített s az
idén újonnan pompásan feldisznított kávéház, hol különböző ma-
gyar, német, francia és lengyel hirlapok nagy számmal álla-
nak az olvasó közönség rendelkezésére. Azonkívül van még
ugyanitt két kisebb lakház, egyik a cselédek elhelyezésére, a
másik, melynek hátsó udvarában az istállók és kocsiszínek lé-
teznek, szintén a vendégek befogadására szolgál.

A magánházak száma Szliácsra hatra megy és pedig a
Szerémi örökösök tíz igen célszerűen felszerelt szobával,
kocsiszínekkel és istállóval ellátott lakháza, nemkülönben a
Tököly örökösök 70 szobát tartalmazó épületei.

A konyha jó, s valamint minőségére úgy az árakra néz-
ve is minden kívánalmaknak megfelelő. A konyha kezelése
szorgos felügyálatom alatt áll és főgondom arra van irányoz-
va, hogy az ételek a fürdő használhatóhoz szabályszerűen ké-
szítessenek, egészségesek ellátására e tekintetben szintén a
legnagyobb gond fordítottatik.

Rendesen az étteremben történik az étkezés, valamint
szobákban is étlap után. A jövő idényben közös vendégasztal
(table d'hote) behozatalára is lesz gondom.

cseléd 60. Ezek közül használták gyógyvizeinket: férfi 110, asszony és leány 169, gyermek 14, férfi cseléd 3, nő cseléd 9, összesen 305 személy.

A tavalyi idényhez hasonlítva, fürdők látogatása gyérbobb volt, a felek száma 63, a személyeké 149-el kisebb vala.

Az egész idény alatt valamennyi fürdővendégek által vétetett összesen 7725 tükörfürdő, 24 gőz-gáztelfürdő, 42 gáz-zuhany, 165 vízzuhany, 1235 ülőfürdő, 19 kádfürdő.

A sebészi segéd engedelmmel négyszer vágott eret, a tavalyi idényhez hasonlítva 81-szer kevesebb, és 1936 köpöly rakatott.

A szliácsi gyógy ivóvizekből részint megrendelésre, részint némely betegek elútazásánál orovosi tanácsomra körülbelől 400 palaczk küldetett szét.

Az idény kezdetétől nyárutó végéig következő kóresetek fordultak elő, melyeket könnyebb áttekintés kedvéért csoportokra osztottam.

A) Oly betegségek, melyek a vér alkatrészeinek mennyiségi és minőségi rendellenessége által idéztettek elő: a) vérszegénység (Anæmia) 8, gyógyult 7, javult 1; b) sápkór (Chlorosis) 6, gy. 4, j. 2; c) vérvizenyösség (hydraemia) 1, gy. 1; d) görvélykór (scrophulosis) 5, gy. 2, j. 3. Az ismert mindennapi kórtünetekkel kitűnő sikerrel két esetben, görvélyes köthártyalobnál az úgy nevezett görvélyes szaruszövő (pannus) kifejltségénél.

B) Gyomor és bélbajok: a) gyomortakár (cat. ventr.) 5, gy. 4, j. 1; b) béltakár, idült hasmenés alakjában 6, gy. 4, j. 2; c) helybeli takáros bántalmak a végbélnek 2, gy. 1, j. 1; d) kerekded gyomorfelek 1, j. 1; e) gyomorzsabák ismeretlen okból 2, gy. 1, j. 1;

C) Máj és lép bajok, általában a verőczer rendszerének rendellenességei: a) a máj idült vértorlódásai 3, jav. 3; b) léptúltengés váltóláz után 1, jav. 1; c) epekő 1, ismeretlen sikerrel; d) aranyeres vérzések a verőczer rendszerének rendellenessége által 4, gy. 2, j. 1, ismeretlen 1. Egy ily beteg, kinél a javulás jelei, a nagyfokú vérzések után már mutatkoztak, beállott váltóláz miatt, a gyógymódot félbe szakítani és gyógyforrásainkat elhagyni kénytelenített.

D) A légzési és vérkeringési szervek betegségei: a) idült gégelob (laryngitis chron) 2 gyógy;

b) hörghurut (cat. bronchialis) 5, gy. 4, j. 1; c) tüdőgümőkór csupán a savó és szabadlég használatára szorítkozva 3 jav.; d) a kétsúcósos billentyű elégtelensége és szükülete, egy esetben a hol a szív baj előrement szív és izlob következtében keletkezett, javulás lépett be, a mennyiben a vérhiány segített 2, jav. 1, siker nélkül 1.

E) Az ivar és húgyszervek betegségei: a) Bright-féle betegség 1 javult; b) idült hólyaglob 5, gy. 3, j. 2; c) idült hógycsőlob 5, gy. 4, j. 1; d) düllmirigy túltengés 2 gy. 1, j. 1; e) ondófolys, helybeli izgatásai által az ivarszerveknek m. péld. önfertőzés és a húgycső takáros állapotának folytatása az ondóhólyagcsákra és düllmirigyre 4, gy. 3, j. 1; f) tehetetlenség (Impotentia) 6 ismeretlen sikerrel.

A női ivarszervek kóros állapotai és pedig a méh betegségei, ezek majd szöveti, majd alakai, majd fekvési rendellenességek szempontjából itélvük: a) idült méhlob 4, gy. 3, j. 1; b) a hüvelyes rész vértorlódásos állapota 4, gy. 2, j. 2; c) méhhátrahajlás 2, j. 1, ismeretlen sikerrel 1; d) méh hátrafordulás 1 jav.; e) a méh hüvelyes részének, a hüvely melső boltozatának, valamint a hüvely oldalfalának előesése 1 ismeretlen sikerrel; f) az egész hüvely előesése 1 javult; g) a hüvelyrész sejtes rákja (Clarksches Blumenkohlgewächs) és ennek következtében másodlagos végbél-hüvely és hólyag-hüvelysipoly 1 siker nélkül.

h) Petefészek betegségei: a) idült petefészeklob 3, gy. 2, j. 1; b) petefészekvizényő, ennek a nagyobb eredményekrei nyomása miatti vízkór 1 siker nélkül; c) fehérfolys (Blennorrhoea) 42, gy. 31, j. 9, ism. siker 2. 26 fehérfolysban szenvedő betegnél a kóros elválasztás tisztán helybeli megbetegedése volt a hüvelynek, részint gyakori közösülés, részint meghülések vagy történt szülések után, 5 egyénnél csupán táphiány, a többieknél pedig előlegesen a méh és függelékai megbetegedése és másodlagosan fehérfolys.

Tisztulási rendellenességek mennyiségre és időre nézve majd tisztán rendellenes működése miatt a méhnek minden szöveti és helyváltozati ok nélkül, majd mind elégtelen vérkészítésen alapuló kórfarmak nagy számmal voltak a gyógyítás tárgyai: a) tisztulás hiány (Amenorrhoea) 6, gy. 5, ism. siker. 1; b) tisztulási szabálytalanságok 4, gy. 2, j. 1, korai elútazás miatt 1 ism. sikerrel; c) nagy mértékbeni tisztulás 6, gy. 4, j. 2; l) méhvérzések (Metrorrhagia) jav. 2; m) elvetélésrei hajlam, satnya egyéneknél, a sikert később

ism. sik.; u) hüvelyviszketeg 2 javult; o) magtalanság 11 ismeretlen sikerrel; a mennyiben a magtalanságnak a hüvely v. méh takáros bántalmi v. vértorlódások és méhlobok voltak feltétes okai, a magtalanságon segítve lön. A szliácsi gyógyforrásoknak ezen hatalmas gyógyereje a köznép ajkán forog.

F) Idegrendszer betegségei. Azon feltűnőleg sok idegbetegnél az idegrendszernek mozgási, érzési, valamint visszacsugárzási részében voltak eltérések: a) fontosabb kórisme felállíthatása szűkében, csak e kórismével túlérzékenység (Erethism) 6, gy. 4, jav. 1, ism. siker. 1; b) alsó végtag félhűdései (paresis) a gerinczagy idült lobja vagy nemi kicsapongás következtében tisztán 8, gy. 2, j. 6, vizelet-tartás képtelenségével kapcsolatban 2, j. 1, siker nélkül 1; c) az alsó és felső végtag hűdései külérő által előhozott gerinczoszlop gyuladása és másodlagosan a gerinczagygyuladása 1 eset; önkényt támadó gerinczagygyuladás által előidézve 1 j.; d) Paralysis agitans húgycsurgással 1 jav.; e) Jobb oldali hűdés (Hemiplegia dextra) az agy csikolt testbeni vérzése köv. 2, jav. 1, siker nélkül 1; f) gerinczaszály (tabes dorsalis) bénulás és húgycsurgás alakjában 1 jav.; g) Enuresis paralytica tisztán 1 jav.; h) nyelvzsába (Neuralgia lingvae) 1 jav.; i) Arczzsába 4, gy. 2, jav. 2, j. 1; k) Czombzsába 1 gyógyúlt; l) ülzsába (Ischias) 2, gy. j. 1; m) Neuralgia cardiaca 1 jav. n) Hemicrania 3, gy. 2, j. 1; o) Különlféle görcsök: a) írók kézgörcse 1 siker nélkül; b) Crampus 1 gy.; c) Metrypercine-sis 4, gy. 3, j. 1. A mellkas felületének érzéketlensége gerinczagybántalom következtében 1 j. p) Hysteria, és pedig Clavus, Globus a végtagok tonicus görcsei, valamint nevető és éneklő görcsök alakjában, szintugy a bőr tulérzékenysége és húgyhólyag görcsei alatt jött elő 15, gy. 6, j. 9; q) Hypochondria (rásztkór) 6, jav. 5. Még két gerinczagybeteget kell említenem és pedig: az alsó végtagok folytonos reszketése és gyakran jövő nevetési görcsök; továbbá felső végtagok reszketése dadogással, 2 javúlt.

G) Csúzféle betegségek: a) Idült ízesűz 8, gy. 2, j. 6; q) idült izomsűz 4 jav.; c) idült sípcsontizületi gyuladás vérszegény egyéneknél 2 jav.

H) Bőr betegségek: Bibircsós bujakór (Syphilis papulosa) 2, gy. 1, jav. 1; Pytiriasis versicolor 3, gy. 2, j. 1; Prurigo 1 ismeretlen sikerrel; Lupus exulcerans 1 jav.; azonkívül egy esetben sípolyos fekélyek az ágyék csigolyák tövises nyújtványai és hátsó csigolyáiv caries által 1

siker nélkül; csupán betegségek utáni gyöngeség 8 gyógy.; Marasmus senilis 4 jav.; Idült mondolalob 1 gyógyúlt. Összesen 267, gyógyúlt 130, javúlt 104, ismeretlen sikerrel 32, siker nélkül 8.

A lefolyt idény eredményeiben is valósúlt a szliácsi gyógyvizek hatalmas hatása és csakugyan joggal helyezetnek a legerősebb vasasvizek rovatába. Ha áttekintjük az előjött kóreseteket és a kapott eredményeket, azonkívül elődeim, tanárok és más gyakorló orvosok figyelemmel kísért tapasztalatait, akkor nem késhetünk azon eszélyesen alapított, élettanilag megmagyarázható nyilvánításra, hogy Szliács gyógyvizei belsőleg és fürdés alakjában javultatnak:

A) A tiszta vérszegénység minden alakjában és ennek másodlagos kóreseiben. Ezen vérszegénység alapúlhat vagy hiányos vérkészítésen v. az állati háztartás egyformátlanságán, p. o. veresztések, kimerítő betegségek, gyakori szülések, nagy mennyiségű elváltások, testi és szellemi fáradozások, nemi kicsapongások által.

Főkép és pedig feltűnő hatással vannak gyógyvizeink a vérszegénység egyik nemében, mely a leányok fejlettségi idejében gyakori és sápkór neve alatt ismeretes.

B) Zsonghiányból eredő gyomor és bélbajokban. Ennélfogva egy gyakran előjövő emésztési gyöngeségnél hosszas gyomortakár által előidézett zsonghiányból. Nem kevésbé a nehéz székelésnek egy nemében, a bél izomrétteg zsonghiányán alapuló hiányos körmozgás által, továbbá idült hasmenésekben béltakár következtében.

C) Az ivar és húgyszervi kóroknál. Jó sikerrel tehát különlféle havi tisztulásokban, vérszegény és nem vérszegény egyéneknél, ha azoknak valamely fontosabb szövzeti rendellenesség nem szolgál alapúl. A kellő gyógyjavalat tehát tisztuláshiányban, ugyanennek rendellenességeiben, valamint nagy mennyiségű tisztulásoknál, méhvérzéseknél, méh- és hüvelytakárnál, elvetélésrei hajlamnál és idült méhlobnál. Magtalanságnál, ha az v. vérszegénység v. általános gyöngeség v. csak nagyfokú méh és hüvelytakár által idéztetett elő.

El nem mulaszthatom itt azon érdekes eredményt is közölni, melyet tisztulási hiánynál ifjabb egyéneknél észleltem, a szénsavszesznek bevezetése által a hüvelybe, a hüvely boltozatához és a méh hüvelyes részéhez. Két egyénnél (egy asszony és egy leány) a nyolczadik bevezetésnél véres elváltások mutatkoztak, melyek előbb nyálkások voltak. Én a gázt

5—10 perczig hagyám behatni, — kétszeri bevezetés után a beteg mitsem érzett, a harmadik bevezetésnél az egyik és pedig az asszony melegségi és viszketési érzelméről szólt, a második ugyanazt csak a 4-ik bevezetésnél tapasztalá.

Nem kevésbbé hatályosak fürdőink a férfi húgycső lobjában, ondófolyságnál sat.

D) A különböző idegkórok nál. Az idegbetegek számának évenkénti nagyobbodása a leghihetőbb bizonyítványát adja fürdőnk czélszerűségének, ez idényben a segélyt kereső betegek nagy száma főképp idegbeteg vala

Tagadhatlan kedvező eredménnyel vannak a vérszegénységen alapuló beidegzési rendellenességeknél, az úgynevezett általános ideggyöngeségben, különféle zsábákban, félfejfájásban, gyomorzsábák és különféle göresökben. Lassankénti jó hatás áll be fürdőnk gyakori és czélszerű használatánál a kezdő gerinczagy betegségekben és az abból eredő hűdés és bénulás ellen (paresis et paralysis), annál inkább ha vérszegénységgel van szövetkezve.

Némelyek után a mi gyógyvizeink a férfui tehetetlenségben is segítenek, erről tapasztalataim hiányzanak, mert azok, kik a tehetetlenség kedvéért jövének Szliácsra, a sikerről csak később fognak tudósítani.

Még az aranyérvérzéseknél kapott örvendetes eredményt kell említenem. E köreseteknél hatást, főképp hol a vérzés az aranyéredények petyhüdtsege által könnyítettik, a vasnak kell tulajdonítanom, mely mint kénsavas fordul elő gyógyvizeink egyik forrásában.

* * *

Néhány másod és harmadnapos váltóláz, valamint néhány heveny gyomor és béltakár által előidézett hasmenésen kívül, semmiféle heveny betegség nem mutatkozott. Azonkívül esetleges szerencsétlenség nem érte a fürdővendégek sorát. A fürdők vigyázatlan használatából, az egész idény alatt 6 ájulás jött elő és pedig gyöngéd vérszegény és nagyobbbrsztt méhgörcsös (hystericus) nőknél.

Azon félelem, hogy Szliács gyógyvizei vérmes erős egyéneknek kivétel nélkül ártának, nagyon is túlzott, mert alkalmam volt meggyőződni, hogy ezek sorából is sokan sikeresen használták és a kábulási sőt tetszhalotti jelenetek hangrögörcs által előhozva, inkább vérszegény, és ha azon általános megnevezéssel élhetek, ideges egyéneknél jövének elő.

Nem kedvezők valának az idén az időjáratok. Május és junius hava legkellemetesebb napokkal örvendeztetett, a napok, melegek és csak estve kevésbé hűvösek valának, de jul. hóban naponta eső esett és ha a hajnal a nap kellemetes sugáiraival s az égbolt tisztá kékjével reánk mosolygott, délután daczárá annak esőnk volt. Ez oknál fogva sokan kedélyileg lehangoztattak, főképen azok, kiknél nem volt elég kitartás, a gyógymódot félbenhagyák és haza sietének, kevesen vehettek tehát 30 fürdőnél többet.

A gyógyvizek belső használata, a rossz idő befolyása mellett, egy fődött járda szükében és a forrásoknak a lakásoktól távolsága miatt akadályozva lón. Ez reám nézve nem kevésbbé kellemetlen vala, látván, hogy ez által némely fürdővendégnél a kellő sikert nem arathattam és hogy törekvésem Szliácsra, a gyógyvizek szabatos belső használatát létesítenem, hajótörést szenvedett. Ha a tartózkodási idejét már eleve meghatározott fürdővendég, a rossz idő végett nem használhatja a gyógyvizeket belsőleg akkor a midőn azok orvosilag javalva vannak, hanem csak akkor midőn az idő kedvező, magától értetődik, hogy az ily rendetlen és félbeszakított használata a gyógyvizeknek semmiképen sem lehet előnyös. Augustus elején az időjáratok kedvezőbbek kezdének lenni, ekkor ismét politikai körülmények hozták magokkal, hogy a fürdővendégek nagy száma az aug. 20-án tartott Sz. István ünnepélyre sietett; ez lehetett oka az idény korábbi bevégeztének és a gyéreb látogatásnak a múlt évhez képest.

Hiányok orvosrendőri tekintetben nem valának; azokra melyek eltávolítása a fürdőtulajdonos akarától függ, felszólításom által oly intézkedések foganosítottak, melyek a fürdővendégek kívánalmait minden tekintetben ki fogják elégíteni. Már ekkorig is az új igazgatóság következő lényeges javításokat eszközölt:

1-ször segítve lón a lakásszükségen 12 csinosan butorozott szoba hozzá építése által; 2-szor egy a fürdővendégek kényelmére szolgáló nagy csinnal felszerelt kávéház által. A lakások szüke az idény tetőpontján még érezhető, hanem ezen is segíteni fog az új tulajdonos.

A fürdővendégek első névsora junius 19-én, az utolsó september elején jelent meg.

Non kedvökkel vállunk az 1848-as szabadságharc
társaságát felállítani a magyar nemzet
szabadságáért és az ország minden részén
szabadságot terjeszteni. A magyar nemzet
szabadságának érdekében minden magyar
polgár köteles részt venni a szabadságharcban.
A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.

A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.
A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.
A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.

A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.
A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.
A szabadságharc célja a magyar nemzet
szabadságának elérése és az ország
minden részén szabadság terjesztése.

